

Domeniul 6: Dezvoltarea capacității instituționale pentru cercetare în universități

RAPORT DE IMPLEMENTARE

Proiectul: ***CONTROLUL MUZICII. Efecte și consecințe ale Instituției Cenzurii asupra educației și culturii muzicale în România celor trei dictaturi din secolul XX: carlistă, antonesciană și comunistă***

(CNFIS-FDI 2022-0385)

<https://unmb.ro/cncms/international-musicological-conference-the-control-of-music-effects-and-consequences-of-the-institution-of-censorship-on-music-culture-and-education-in-europe-late-19th-century-1990s/>)

Director de proiect: prof. univ. dr. Nicolae Gheorghită

În perioada martie-decembrie 2022, Universitatea Națională de Muzică din București a derulat proiectul *CONTROLUL MUZICII. Efecte și consecințe ale Instituției Cenzurii asupra educației și culturii muzicale în România celor trei dictaturi din secolul XX: carlistă, antonesciană și comunistă* (proiect CNFIS-FDI 2022-0385).

Proiectul a studiat cunoașterea mecanismelor prin care Instituția Cenzurii a controlat, manipulat și deturnat producția componistică și muzicologică românească, sistemul educațional muzical și activitatea instituțiilor de spectacol, încercând să identifice consecințelor cenzurii asupra învățământului muzical, înainte și după 1990.

De-a lungul celor zece luni, echipa proiectului - formată din cadre didactice și de cercetare, studenți doctoranzi și masteranzi ai UNMB -, a întreprins cercetări în următoarele fonduri arhivistice de stat și particulare: arhivele UNMB, arhivele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, Arhivele Naționale din București, arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Arhivele Bibliotecii Naționale din București, Arhivele Naționale din Viena și arhiva privată a arhitectului Mădălin Ghigeanu. Rezultatele cercetărilor au fost diseminate în comunicările prezentate în cadrul conferințelor proiectului. Parte dintre aceste studii se află în curs de publicare în periodicul UNMB, *Musicology Today* (<http://musicologytoday.ro/>).

Un eveniment important al proiectului, conferința *The Control of Music. Effects and consequences of the institution of censorship on music culture and education in Europe (late 19th century-1990s)* a avut loc, în format hibrid (zoom și sala Auditorium din UNMB), în datele de 27-28 octombrie 2022, reunind 32 de specialiști din țară și străinătate, de la Școlile Doctorale din București, Iași și Cluj, dar și de la universități prestigioase din străinătate, astfel:

- 1) Oana ANDREICA** ("Gheorghe Dima" National Academy of Music, Cluj-Napoca),
Another kind of homage: Ede Terényi's Baroque Concertos
- 2) Philip Ross BULLOCK** (University of Oxford, Wadham College, Oxford),
"Art made tongue-tied by authority": Censoring Soviet Song
- 3) Anja BUNZEL** (Institute of Art History, Czech Academy of Sciences, Prague),
Women in Nineteenth-Century Czech Musical Culture and Their Representation in Encyclopaedias: Thoughts on Selection Processes in Music Lexicography (and/or Musicology)

- 4) **Cătălin CERNĂTESCU** (National University of Music Bucharest),
Between periphery and centrality: Byzantine musicology during communist Romania
- 5) **Liliana COROBICA** (Independent researcher, Chişinău),
The Art Department of the DGPT
- 6) **Séamas DE BARRA** (Cork School of Music),
The Revisionist Muse: Nationalism and Self-Censorship in Aloys Fleischmann's Ómós don Phiarsach / Homage to Patrick Pearse (1979)
- 7) **Ana DIACONU** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
Emigrant composers in the C.N.S.A.S. Archives (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității/ National Council for the Study of the Securitate Archive) – some researcher's notes
- 8) **Pauline FAIRCLOUGH** (University of Bristol),
What was wrong with Lady Macbeth?
- 9) **Lavinia GHEORGHE** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
The influence of socialist realism on the writings of folklorists in the mid-20th century. Case study: Mariana Kahane
- 10) **Nicolae GHEORGHITĂ** (National University of Music Bucharest),
Guiding the People's Army Music. Mechanisms of censorship and control of musical composition dedicated to military bands in communist Romania.
- 11) **Vlad GHINEA** (National University of Music Bucharest, Master's Student),
Ghostwriting, Eurasianism and Anti-Soviet Attitude in Igor Stravinsky's Poetics of Music
- 12) **Desiela ION** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
Paul Constantinescu in the archives of C.N.S.A.S.
- 13) **Olguța LUPU** (National University of Music Bucharest),
Music Textbooks – Ideologized in communist times, apparently politics-free in post-Decembrist times
- 14) **Ivana MEDIĆ** (Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade),
"The Marshall dropped dead": Censorship in Yugoslav popular music
- 15) **Melita MILIN** (Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade),
Church music as a subversive force in state-socialist Yugoslavia
- 16) **Andreea MITU** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
Working the system. Musicological discourse in the era of the Cultural Revolution in communist Romania
- 17) **Costin MOISIL** (National University of Music Bucharest),
The curious case of Gheorghe Oprea: Ethnomusicology and political control in communist Romania
- 18) **Ivan MOODY** (Centro de Estudos de Sociologia e Estetica Musical – Universidade Nova, Lisbon),
Censorship and Orthodox church music

- 19) Benedicta PAVEL** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
Grigore Nica: the effects of a youthful “subversive activity”
- 20) Florinela POPA** (National University of Music Bucharest),
Control over Musicology in communist Romania. Case studies
- 21) Antígona RĂDULESCU** (National University of Music Bucharest),
How Communist censorship affected Higher Music Education: the National University of Music Bucharest in the 1950s
- 22) Valentina SANDU-DEDIU** (New Europe College & National University of Music Bucharest),
Keywords in Romanian post-war musicology: spirituality and ethos
- 23) Rūta STANEVIČIŪTĖ** (Lithuanian Academy of Music and Theatre, Vilnius),
A Nylon Curtain. International exchanges, state control and Lithuanian music in the Cold War era
- 24) Karina ȘABAC** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
Forgotten musics of the 19th century and their fate during the communist regime in Romania. Piano scores in Romania from the time of the reign of the Royal Family. Rediscoveries and dedications.
- 25) Cristina ȘUTEU** (“Gheorghe Dima” National Academy of Music, Cluj-Napoca),
Censorship of music and music of Censorship: the Muzica periodical between 1950-1989
- 26) Alex VASILIU** (“George Enescu” National University of Arts, Iași), *Shostakovich battling political censorship*
- 27) Laura Otilia VASILIU, Florin LUCHIAN** (“George Enescu” National University of Arts, Iași),
The Romanian Music Festival from Iași (1973-1988) – the political price of a cultural performance
- 28) Vlad VĂIDEAN** (National University of Music Bucharest, PhD Student),
George Enescu, between hagiography and censorship
- 29) Patrick ZUK** (Durham University),
Censorship and music in the Soviet Union/former Eastern bloc: thoughts on possible directions for future research
- 30) Patrick ZUK** (Durham University),
Censorship and music in the Soviet Union/former Eastern bloc: thoughts on possible directions for future research
- 31) Harry WHITE** (University College Dublin, Royal Irish Academy of Music),
Censoring Shamus: Charles Villiers Stanford and the Politics of Irish Opera

Discuțiile din cadrul conferinței au accentuat necesitatea continuării acestei direcții de cercetare și intensificării prezenței studenților UNMB în cadrul conferințelor și proiectelor derulate de universitățile din străinătate, ca exemplu de bune practici.

Un aspect deosebit de important pentru echipa proiectului a fost crearea unei rețele de colaborare inter-universitară, care să coaguleze tineri cercetători (masteranzi, doctoranzi și post-doctoranzi), preocupați de această tematică, în contextul mai larg al celorlalte arte. Ideea s-a concretizat prin încheierea a șase parteneriate cu instituțiile de

profil din Cluj Napoca (Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”), Iași (Universitatea Națională de Arte „George Enescu”), Timișoara (Universitatea de Vest), Brașov (Universitatea Transilvania), Galați (Universitatea „Dunărea de Jos”) și Arad (Universitatea „Aurel Vlaicu”). Astfel, studenții și profesorii din cadrul acestor universități au avut ocazia să asiste la mesele rotunde, conferințele, workshop-urile, întâlnirile de lucru și, mai ales, la evenimentul internațional derulat la UNMB în octombrie.

Echipa de cercetare a proiectului a participat și la trei conferințe itinerante derulate în colaborare cu Școlile Doctorale de la Iași, Brașov și Cluj, și la care au participat profesori și doctoranzi din UNMB. Prima s-a desfășurat la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, în cadrul conferinței internaționale *Intersecții în cercetarea artistică: modelul Celuilalt și cultura mobilității*, 4-6 noiembrie, la care au participat: Florinela Popa, Costin Moisil, Cătălin Cernătescu, Andreea Mitu, Vlad Ghinea. Prezentările echipei de cercetare au fost precedate de discursul Florinelei Popa (keynote-speaker) legat de *Promovarea și valorificarea cercetării științifice și creației artistice în Universitatea Națională de Muzică din București (2018-2022)* și succedate de două lansări de carte: Florinela Popa, *Muzică și ideologii în secolul 20* (Editura Muzicală, 2022) și Speranța Rădulescu, *Peisaje muzicale în România secolului XX* (ediția a II-a, Editura UNMB, 2022).

Celelalte două conferințe s-au desfășurat online, la Universitatea Transilvania din Brașov (7 decembrie) și la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca (8 decembrie). Au prezentat studii următorii cercetători: I) Brașov: Nicolae Gheorghîță, Ana Diaconu, Desiela Ion, Benedicta Pavel, Vlad Văidean, Karina Șabac; II) Cluj-Napoca: Valentina Sandu-Dediu, Nicolae Gheorghîță, Ana Diaconu, Desiela Ion, Benedicta Pavel.

Descoperind partituri și documente rare în arhivele menționate anterior, echipa proiectului a organizat: a) un concert cameral în 17 septembrie la Castelul Peleş, Sinaia, cu muzici dedicate Casei Regale a României și cenzurate în perioada comunistă, precum și o expoziție intitulată *Muzici și litografii din secolele XIX-XX*; b) o a doua expoziție realizată în parteneriat cu Muzeul Național „George Enescu” – „Muzicieni cenzurați în România dictaturii comuniste” (o selecție de documente din arhivele UNMB, UCMR, CNSAS și MNGE referitoare la muzicienii Paul Constantinescu, Mihail Jora și Marius Constant, precum și la activitatea UCMR din anii '70 despre câțiva compozitori români reprezentativi ai secolului precedent, majoritatea cenzurați în perioada comunistă: <https://www.facebook.com/muzeulnationalgeorgeenescu/photos/pcb.5959195074124893/5959188334125567>). S-a propus și publicarea a trei partituri inedite la Editura UNMB, semnate de Pascal Bentoiu: liedul *Gelozie*, lucrarea corală *Te slăvesc pe tine, Părinte* și *Sonata pentru pian, op. 1*. De asemenea, a fost înregistrat și publicat un CD cu muzici pentru pian și în diferite aranjamente camerale aparținând unor compozitori din secolele XIX-XX, CD coordonat de Karina Șabac.

Pe lângă toate aceste activități, în cadrul proiectului au fost achiziționate volume, partituri de specialitate din străinătate și echipamente tehnice care să faciliteze sortarea, prelucrarea și digitalizarea documentelor nou investigate. Există și o bază de date solidă cu materiale digitalizate din fondurile de mai sus.

Indicatorii asumați ai proiectului au fost îndepliniți cu succes.